

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV374/2015 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnista lainsäädännön laadun kehittämiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 374/2015 vp:

Millä tavoin hallitus aikoo ottaa arviointineuvoston työssä huomioon lainsäädännön yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnin, kuten vaikutukset köyhyyteen, eriarvoisuuteen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon,

millaista asiantuntemusta näissä kysymyksissä tullaan arviointineuvoston työssä hyödyntämään ja

mihin muihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä yhteiskunnallisten vaikutusten paremmaksi huomioimiseksi lainsäädännön laadun kehittämistyössä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtioneuvosto on antanut 30 päivänä joulukuuta 2015 asetuksen lainsäädännön arviointineuvostosta. Asetus tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2016. Arviointineuvoston perustamisella pyritään parantamaan vaikutusarviointien ja samalla lainsäädännön laatua ja näin ollen viime kädessä arvioinnit turvaavat päätöksentekijää ja samalla kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia.

Valtioneuvoston asetuksella ei rajata neuvoston toimintaa vain taloudellisiin vaikutuksiin tai muihin vaikutusalueisiin. Toiminnan käynnistymisvaiheessa neuvostolla ei kuitenkaan ole rajallisten resurssiensa puitteissa mahdollista tarkastella kaikkia vaikutusalueita. Jotta toiminnalla on vaikuttavuutta, sen toiminnan tulee aluksi keskittyä tiettyihin vaikutusalueisiin tai vaikutusalueeseen. Ensi vaiheessa on kaavailtu, että neuvosto keskittyy hallituksen esitysluonnosten taloudellisten vaikutusten (julkinen talous ml. kuntatalous, yritykset ja kotitaloudet) arviointeihin. Neuvoston tehtävänä ei ole suorittaa vaikutusten arviointeja, vaan se arvioi laadittuja arviointeja. Arviointi pohjautuu jo olemassa olevaan ja arviointineuvoston toiminnasta saatavan kokemuksen perusteella myöhemmin täydennettävään ohjeistukseen. Arviointineuvosto voi, sikäli kuin katsoo tarpeelliseksi, antaa myös kokonaisarvioinnin siitä, onko hallituksen esitysluonnokseen liittyvien vaikutusarviointien tietopohja ollut riittävä, ovatko vaikutusarvioinnin pohjalta tehdyt johtopäätökset uskottavia ja ovatko esitetyt perustelut läpinäkyviä ja kestäviä. Neuvosto

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV374/2015 vp

voi myös tehdä aloitteita lainvalmistelun laadun, erityisesti vaikutustenarviointien laadun ja arviointitoiminnan parantamiseksi.

Valtioneuvoston yleisistunto nimittää neuvoston puheenjohtajan ja jäsenet. Neuvosto on kuitenkin tehtävässään itsenäinen ja riippumaton. Neuvosto itse valitsee ne hallituksen esitykset, jotka se ottaa arvioitavakseen. Neuvosto valitsee myös ne asiantuntijat, joita se arvioitavina olevien hallituksen esitysten yhteydessä kuulee. Neuvoston toiminta tulee muotoutumaan sen oman toiminnan kautta.

Arviointineuvoston tarkoituksena on erityisesti parantaa hallituksen esitysten vaikutusarviointien laatua ja yleisemmin lainvalmistelukuluttuuria. Se on kuitenkin vain yksi toimenpide lainvalmistelun pidemmän tähtäimen kehittämisessä.

Lainsäädännön vaikutusarviointi kattaa säädösehdotuksen taloudelliset vaikutukset, vaikutukset viranomaisten toimintaan, ympäristövaikutukset ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset. Vaikutusarviointien laatiminen on osa lainvalmistelun prosessia ja tätä tullaan jatkamaan - myös yhteiskunnallisten vaikutusten osalta. Lisäksi on huomattava, että vaikutusarvioinnin arviointia tehdään erityisesti hallituksen esitysten lausunto- ja kuulemisvaiheissa, jolloin sidosryhmät saavat esittää näkemyksensä esitykseen liittyvistä vaikutuksista. Kuulemisprosessia kehitetään yhä enemmän sidosryhmät ja kansalaiset huomioivaan suuntaan. Ministeriöissä on myös eri yhteiskunnallisten vaikutusten aloille olemassa asiantuntijatukea lainsäädännön valmistelijoille (esimerkiksi oikeusministeriössä kielelliset vaikutukset ja sosiaali- ja terveystieteissä tasa-arvovaikutukset).

Hallituksen työssä panostetaan eri osa-alueilla lainsäädännön ja erityisesti vaikutusarviointien laatuun. Esimerkiksi hallituksen kärkihankkeessa, joka koskee lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaa, tullaan mallintamaan ja ottamaan käyttöön lapsi- ja perhevaikutusten arviointi.

Oikeusministeriö on asettanut maaliskuun 2019 loppuun asti lainvalmistelun kehittämisen yhteistyöryhmän jatkamaan poikkihallinnollista yhteistyötä ministeriöiden välillä lainvalmistelun kehittämiseksi. Yhteistyöryhmän tehtävänä on muun muassa erityisesti hyvien käytäntöjen levittäminen ja jälkikäteisen vaikutusarvioinnin käyttöönoton edistäminen. Tässä työssä ovat mukana myös yhteiskunnalliset vaikutukset.

Oikeusministeriössä käynnissä olevan hallituksen esitysten laatimisohjelmien uudistamisen yhteydessä tullaan myös yhteiskunnallisten vaikutusten alue arvioimaan uudelleen ja kartoittamaan alueen kehittämistarpeet. Aikanaan, kun lainsäädännön arviointineuvostosta on saatu riittävästi kokemuksia ja hallituksen esitysten laatimisohjeet on uudistettu, on luontevaa myös uudistaa lainsäädännön valmistelijoille suunnattuja säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeita kokonaisuutena.

Helsingissä 5.1.2016

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner